

Vázanost rozhodnutím soudu

V řízení o žalobě pojištěného proti pojistiteli o pojistné plnění představované tím, co pojištěný škůdce podle pravomocného rozhodnutí vydaného v adhezním řízení zaplatil poškozenému na náhradu škody, je soud vázán jen výrokem o tom, že pojištěnému bylo pravomocným rozhodnutím soudu uloženo nahradit škodu. Otázku, zda je pojišťovna povinna toto plnění pojištěnému nahradit, je oprávněn a povinen posoudit sám.

Výrok o povinnosti k náhradě újmy z adhezního řízení je v plném rozsahu závazný pouze pro stěžovatele jako pojištěného škůdce, a nikoliv již pro pojistitele, který nemá v adhezním řízení zákonem zakotveno žádné procesní postavení a nemá tak procesní prostředky, jak toto řízení ovlivnit. Mohou proto nastat a v praxi nastávají např. případy, kdy je pojistitelem vyplacena poškozenému jako pojistné plnění menší částka, než jaká je výše soudem přiznaného nároku na náhradu újmy vůči pojištěnému škůdci. Také mohou nastat případy, kdy o výplatě pojistného plnění, resp. jeho výši bude veden s pojistitelem spor, zatímco plnění uložené výrokem soudu o povinnosti k náhradě újmy bude vůči pojištěnému již exekvovatelné.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 25 Cdo 2298/2024-395 ze dne 13.10.2025)

Nejvyšší soud rozhodl v právní věci žalobce: O. Z., zastoupený Mgr. Ing. R.B., advokátem se sídlem P., proti žalované: Allianz pojišťovna, a.s., se sídlem P., o 1.689.996 Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 8 pod sp. zn. 28 C 55/2022, o dovolání žalované proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 2. 5. 2024, č. j. 11 Co 38/2024-358, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 2. 5. 2024, č. j. 11 Co 38/2024-358, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 11. 9. 2023, č. j. 28 C 55/2022-295, se zrušují a věc se vrací Obvodnímu soudu pro Prahu 8 k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 8 rozsudkem ze dne 11. 9. 2023, č. j. 28 C 55/2022-295, výrokem I přiznal žalobci částku 1.289.603 Kč s příslušenstvím, výrokem II zamítl žalobu o zaplacení 400.393 Kč s příslušenstvím a výroky III a IV rozhodl o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky a vůči státu. Vyšel ze zjištění, že žalobce utrpěl závažnou újmu na zdraví při dopravní nehodě dne 4. 2. 2020 zaviněné řidičkou vozidla pojištěného pro případ odpovědnosti z provozu vozidla u žalované. Řidička byla v trestním řízení odsouzena rozsudkem Okresního soudu Plzeň-jih ze dne 2. 9. 2020, sp. zn. 24 T 57/2020. Rozsudkem ze dne 3. 12. 2020, č. j. 9 To 329/2020-282, Krajský soud v Plzni zrušil výrok prvostupňového rozsudku o náhradě škody a odsouzené uložil povinnost zaplatit žalobci na náhradě majetkové škody 134.188 Kč a na náhradě nemajetkové újmy bolestné 584.732 Kč a náhradu další nemajetkové újmy spočívající v duševních útrapách 1.000.000 Kč. Co do nároku na náhradu za ztížení společenského uplatnění odkázal poškozeného na občanskoprávní řízení. Důvod ke krácení náhrady z důvodu spoluzavinění poškozeného odvolací soud neshledal s odůvodněním, že nebylo jednoznačně zjištěno, zda byl či nebyl připoután, avšak za nejzásadnější považoval zranění nohy, k němuž by podle znalce došlo, i kdyby připoután byl. Žalovaná se trestního řízení neúčastnila,

ačkoli o něm byla policejním orgánem vyrozuměna a poučena o možnosti se jej účastnit. Žalovaná na nároky žalobce plnila pouze částečně a z důvodu spoluzavinění poškozeného na vzniku újmy uznané nároky krátila v rozsahu 40 %, protože žalobce nebyl připoután bezpečnostním pásem, což mělo zásadní vliv na rozsah zranění. Spornou byla otázka, nakolik je v tomto občanskoprávním řízení vedeném poškozeným proti pojistiteli soud vázán odsuzujícím rozsudkem v posouzení spoluzpůsobení újmy poškozeným. Po právní stránce obvodní soud věc posoudil podle § 6 odst. 2 a § 9 odst. 2 zákona č. [168/1999](#) Sb. ve znění účinném ke dni 4. 2. 2020, § 2910, § 2987 odst. 1, § 2918 věty první, § 2952 věty první, § 2958 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku, § 129 odst. 1 zákona č. [277/2009](#) Sb. o pojišťovnictví, ve znění účinném ke dni 4. 2. 2020 a § 135 odst. 1 o. s. ř. Na základě rozboru stávající judikatury dovolacího soudu a Ústavního soudu uzavřel obvodní soud, že na nároky přiznané trestním rozsudkem v adhezním řízení je žalovaná povinna plnit v plném rozsahu, neboť smyslem povinného pojištění odpovědnosti je, aby pojistitel plnil zásadně totéž, k čemu byl pravomocně odsouzen pojištěný škůdce, a soud v občanskoprávním řízení není oprávněn závěr trestního soudu o spoluzavinění poškozeného přezkoumávat. U ostatních nároků však akceptoval námitku žalované a shledal spoluzavinění na straně žalobce v rozsahu 40 %, neboť v důsledku nepřipoutání se bezpečnostním pásem byl při dopravní nehodě vymrštěn z auta oknem bočních dveří na vozovku, čímž zvýšil rozsah své újmy na zdraví. Ačkoli nelze konkrétně určit, v jakém rozsahu by ke zraněním nedošlo, kdyby byl žalobce připoután, lze dovodit, že k rozsahu újmy nepřipoutání se přispělo nezanedbatelným způsobem. Při výpočtu zbylých nároků vyšel ze znaleckých posudků, které účastníci po obsahové stránce nezpochybnili.

2. K odvolání obou účastníků Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 2. 5. 2024, č. j. 11 Co 38/2024-358, výrokem I rozsudek soudu prvního stupně potvrdil ve výroku I, ve výroku II jej změnil tak, že uložil žalované zaplatit žalobci 400.393 Kč s příslušenstvím, jinak jej potvrdil, a ve výroku IV jej změnil pouze co do výše soudního poplatku, jinak jej potvrdil. Výroky II a III pak rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů a soudním poplatku za odvolání. Odvolací soud se ztotožnil se skutkovými zjištěními a v zásadě i s právním posouzením obvodního soudu, avšak dospěl k částečně jinému závěru ohledně vázanosti žalované výroky učiněnými trestním soudem vůči řidičce. Odvolací soud zdůraznil, že spoluzavinění poškozeného ani ohledně dopravní nehody, ani ohledně újmy, která mu vznikla, trestní soud neshledal a v občanskoprávním řízení již tento závěr přezkoumat nelze, a to ani ve vztahu k nárokům, které nebyly v trestním řízení žalobci přiznány. Žalovaná měla možnost uplatnit své námitky v trestním řízení a neučinila tak. Odkazy žalované na judikaturu Ústavního soudu shledal nepřipadnými. Z uvedeného důvodu přiznal žalobci všechny uplatněné nároky v plné výši.

II. Dovolání a vyjádření k němu

3. Proti rozsudku dovolacího soudu v celém rozsahu podala žalovaná dovolání s odůvodněním, že nesouhlasí se závěrem dovolacího soudu, že pro ni jakožto pojistitele je závazný výrok o náhradě škody učiněný soudem v trestním řízení vůči škůdkyni a že nelze v tomto řízení posuzovat odlišně spoluzavinění poškozeného (žalobce), neboť by tak bylo přezkoumáváno pravomocné rozhodnutí soudu o uložení povinnosti nahradit poškozenému škodu v plném rozsahu. Tento názor odvolací soud aplikoval nejen ve vztahu k nárokům, které žalobce uplatnil v trestním řízení vůči škůdkyni, ale i ve vztahu k nárokům, které žalobce vznesl pouze v tomto řízení a pouze vůči pojistiteli. Žalovaná se cítí být tímto postupem zkrácená na svém právu na spravedlivý proces, neboť jí nebyla dána možnost v rámci soudního řízení se aktivně bránit. K otázkám vztahu nároku poškozeného vůči škůdci, jeho pojišťovně i vztahu pojištěného a pojišťovny existuje četná judikatura dovolacího i Ústavního soudu, kterou odvolací soud vyložil nesprávně, když skutkový stav v projednávané věci je odlišný a dovolatelka neměla možnost v trestním řízení uplatnit právo být slyšena, nebyl jí doručen

prvostupňový trestní rozsudek a nemohla podat odvolání proti závěru, že se poškozený na vzniku škody žádným způsobem nepodílel. Citovala k tomu odůvodnění nálezu Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3456/15. Přípustnost dovolání spatřuje žalovaná v otázce dovolacím soudem dosud neřešené, a to otázky závaznosti adhezního výroku trestního soudu vůči dovolatelce, která nebyla účastníkem trestního řízení, ačkoli o trestním řízení byla informována a byla jí dána možnost do řízení vstoupit jakožto pojistitel škůdce. Případně má dovolací soud rozhodnout o předestřené otázce jinak, než rozhodl v řízení vedeném pod sp. zn. 23 Cdo 3853/2014 s ohledem na pozdější rozhodnutí Ústavního soudu. Navrhla proto, aby dovolací soud změnil rozhodnutí odvolacího soudu tak, že se žaloba zamítá a že žalobce je povinen žalované zaplatit náklady řízení před soudy všech stupňů, popřípadě aby rozhodnutí odvolacího soudu zrušil.

4. Žalobce ve vyjádření k dovolání uvedl, že žalovaná měla možnost se v trestním řízení proti škůdkyni vyjádřit a navrhopat důkazy, tedy se na projednávanou věc závěry Ústavního soudu neuplatní. Její názor je proti smyslu a účelu tam uvedených právních závěrů. Žalobce má za to, že dovolání tedy není přípustné, ani důvodné, proto navrhl, aby dovolací soud dovolání odmítl, případně zamítl a přiznal žalobci náklady dovolacího řízení.

III. Přípustnost dovolání

5. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

6. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) dospěl k závěru, že dovolání bylo podáno včas, oprávněnou osobou (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), za splnění zákonné podmínky jednání za právnickou osobu fyzickou osobou s právnickým vzděláním [§ 241 odst. 1, odst. 2 písm. b) a 4 o. s. ř.] a je přípustné podle § 237 o. s. ř. pro řešení otázky, zda je závěr o spoluzpůsobení újmy poškozeným vyslovený v rozhodnutí vydaném v trestním řízení závazný pro řízení o přímém nároku na pojistné plnění mezi poškozeným a pojistitelem odpovědnosti z provozu vozidla, který se nezúčastnil trestního řízení, ačkoli o něm byl informován a byla mu dána možnost do něj vstoupit. Tato otázka dosud nebyla v obdobných skutkových souvislostech dovolacím soudem řešena.

IV. Důvodnost dovolání

7. Úprava spoluúčasti poškozeného na vzniklé škodě (§ 2918 o. z.) vychází z toho, že škoda nemusí být pouze výsledkem jednání škůdce, nýbrž může být vyvolána i samotným poškozeným; v takovém případě poškozený poměrně nebo zcela nese škodu vzniklou okolnostmi na jeho straně (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 1. 2020, sp. zn. 25 Cdo 2216/2019, uveřejněný pod č. [83/2020](#) Sb. rozh. obč.). Okolnost, že spolujezdec nebyl při jízdě motorovým vozidlem připoután bezpečnostními pásy, lze hodnotit jako důvod spoluzpůsobení si škody poškozeným, jestliže je doloženo, že právě nepřipoutání vedlo při havárii k úrazu či ke zhoršení jeho důsledků a v jakém rozsahu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2014, sp. zn. 25 Cdo 4199/2013). Pro posouzení míry spoluúčasti poškozeného není významný jeho podíl na vzniku škodní události, nýbrž jeho podíl na vzniku škody. V rozsahu, v jakém se na vzniku škody podílelo (byť i nezaviněné) jednání poškozeného, popřípadě náhoda, která se mu přihodila, je vyloučena odpovědnost škůdce (srov.

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2017, sp. zn. 25 Cdo 4463/2017).

8. Podle § 135 odst. 1 o. s. ř. soud je vázán rozhodnutím příslušných orgánů o tom, že byl spáchán trestný čin, přestupek nebo jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních předpisů, a kdo je spáchal, jakož i rozhodnutím o osobním stavu; soud však není vázán rozhodnutím v blokovém řízení.

9. K otázce vázanosti rozhodnutím vydaným v trestním řízení lze odkázat na rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2000, sp. zn. 25 Cdo 562/99, nebo ze dne 24. 2. 2011, sp. zn. 25 Cdo 91/2010, (publikovaná jako i dále citovaná rozhodnutí na webových stránkách Nejvyššího soudu), podle nichž je ve smyslu § 135 odst. 1 o. s. ř. pro následné občanskoprávní řízení závazně rozhodnuto, jaký skutek se stal, kdo jej spáchal, i to, jaká újma na zdraví byla tímto skutkem poškozenému způsobena, tedy i příčinná souvislost mezi jednáním pachatele a újmou spočívající v ublížení na zdraví. Ani otázku zavinění pachatele (tj. úmyslného či nedbalostního jednání) nelze v občanskoprávním řízení přezkoumávat. Jestliže však okolnosti případu nasvědčují, že na vzniku škody se kromě pachatele trestného činu podílela svým spoluzaviněním i další osoba, vázanost trestním rozhodnutím se při zkoumání podmínek spoluodpovědnosti této osoby neuplatní.

10. Soud je v občanském soudním řízení vázán pouze výrokem rozhodnutí příslušného orgánu o tom, kdo a jaký trestný čin, přestupek nebo jiný správní delikt spáchal. Obecně tedy platí, že soud v občanském soudním řízení je vázán vždy rozhodnutím o tom, že byl spáchán trestný čin, přestupek či jiný správní delikt, a kdo jej spáchal, přičemž rozsah této vázanosti je dán tím, do jaké míry jsou znaky skutkové podstaty trestného činu či přestupku okolnostmi významnými pro rozhodnutí o náhradě škody. Rozhodnutí o tom, že byl spáchán dokonáný trestný čin (přestupek), neznamená vždy jen konstatování zaviněného protiprávního jednání určitého pachatele, ale i závěr o vzniku určité újmy, jakož i závěr o existenci příčinné souvislosti mezi protiprávním jednáním a zmíněnou újmou. Tato vázanost však nevylučuje posouzení, zda a nakolik se na vzniku újmy podílel i sám poškozený (srov. zejména rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2000, sp. zn. 25 Cdo 562/99, ze dne 24. 2. 2011, sp. zn. 25 Cdo 91/2010, ze dne 30. 11. 2022, sp. zn. 25 Cdo 2212/2021, a ze dne 28. 1. 2025, sp. zn. 25 Cdo 1019/2023, a odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2017, sp. zn. 25 Cdo 1689/2017, uveřejněného pod č. 130/2018 Sbírky soudních rozhodnutí stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, dále jen „Sb. rozh. obč.“).

11. Podle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2017, sp. zn. 25 Cdo 1689/2017, uveřejněného pod č. [130/2018](#) Sb. rozh. obč., jestliže soud v trestním (adhezním) řízení nepřizná zcela uplatněný nárok na náhradu škody z jakéhokoliv důvodu, například s poukazem na spoluzavinění poškozeného, a se zbytkem nároku odkáže poškozeného (pozůstalé uplatňující nárok na odškodnění za usmrcení osoby blízké) na řízení ve věcech občanskoprávních, nejde v tomto rozsahu o věc pravomocně rozsouzenou a lze ji v občanskoprávním řízení znovu projednat, aniž by soud v občanskoprávním řízení byl vázán závěrem trestního soudu o spoluzavinění poškozeného.

12. Ústavní soud pak ve svém nálezu ze dne 8. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 1424/09, uvedené judikatorní závěry dále doplnil o řešení otázky subjektivních mezí vázanosti civilního soudu trestními rozhodnutími, které je nutno posoudit se zřetelem k právu na spravedlivý proces. V této souvislosti Ústavní soud uvedl, že „součástí spravedlivého procesu ve smyslu čl. 36 odst. 1 a násl. Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy je i právo na právní slyšení. Jeho obsahem je mj. právo činit skutkové přednesy a navrhnout důkazy k prokázání těchto tvrzení, jakož i oprávnění vyjádřit se k právní stránce věci. Byl-li žalovaný, proti němuž bylo vedeno trestní řízení, pravomocně shledán vinným, není vázanost civilního soudu odsuzujícím trestním rozsudkem s právem na právní slyšení nijak v rozporu, neboť žalovaný měl coby strana trestního řízení možnost vyjádřit se ke skutkové i právní stránce věci a navrhnout důkazy právě již v řízení trestním. Odlišná je však situace třetí osoby, která stranou trestního řízení nebyla, a z tohoto důvodu nemohla své právo na právní slyšení realizovat; pokud by jí měla být v civilním řízení uložena povinnost k plnění (např. proto, že jako zaměstnavatel má

odpovídat za škodu nebo nemajetkovou újmu způsobenou jeho zaměstnancem odsouzeným v trestním řízení), aniž by v něm mohla v důsledku vázanosti soudu trestním rozsudkem činit skutkové přednesy a důkazní návrhy týkající se zejména zaviněného protiprávního jednání, vzniku škody a příčinné souvislosti, došlo by tím zjevně k zásahu do jejího práva na právní slyšení. Takové osobě by totiž byla uložena povinnost, aniž kdy měla příležitost vyjádřit se ke skutkové a právní stránce věci a činit důkazní návrhy. To je v právním státě nepřijatelné, a zjevně by mohlo být zdrojem věcně nesprávných či nespravedlivých rozhodnutí, popř. alespoň pocitu křivdy či nespravedlnosti vyvolané tím, že třetí osobě bylo upřeno právní slyšení. Právo na projednání věci v plném rozsahu v právě nastíněném smyslu nesmí být nikomu upřeno“. Vázanost soudu v civilním řízení trestním rozsudkem ve smyslu § 135 odst. 1 o. s. ř. se tak dle tohoto nálezu Ústavního soudu může prosadit jenom ve vztahu k osobám, které vystupovaly v trestním řízení, v němž měly možnost skutkově a právně argumentovat, jakož i činit důkazní návrhy (zvýraznil Nejvyšší soud). Vůči třetím osobám, které takovou možnost neměly, se vázanost civilního soudu trestním rozsudkem neuplatní, a není tedy vyloučeno provádět dokazování k těm okolnostem, které byly zjišťovány v trestním řízení a které jsou zároveň významné i pro soukromoprávní posouzení věci. Ke shodným závěrům dospěl Ústavní soud i v dalším svém nálezu ze dne 23. 10. 2012, sp. zn. II. ÚS 46/10.

13. Rovněž judikatura Nejvyššího soudu je ustálena v závěru, že pravomocný rozsudek ve sporu o náhradu škody mezi poškozeným a škůdce je závazný pouze pro tyto (hlavní) účastníky řízení, které jeho vydání předcházelo, a netvoří překážku věci pravomocně rozsouzené pro spor, v němž poškozený či škůdce požaduje plnění vůči pojistiteli (srov. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2009, sp. zn. 25 Cdo 800/2008, ze dne 15. 12. 2016, sp. zn. 23 Cdo 738/2015, a ze dne 23. 5. 2023, sp. zn. 25 Cdo 3850/2022).

14. Je sice pravda, že účelem povinného pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a právní úpravy provedené zákonem č. [168/1999](#) Sb. je vytvořit předpoklady k úhradě škod způsobených provozem vozidel třetím osobám a zabezpečit oprávněné nároky těchto osob (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2018, sp. zn. 25 Cdo 3501/2018). Z toho však nelze dovozovat (jak činí soud prvního stupně), že škůdce má bez dalšího právo, aby to, k čemu byl zavázán rozsudkem trestního soudu, za něj plnila pojišťovna. Právo poškozeného na plnění vůči pojistiteli škůdce podle § 9 odst. 1 zákona č. [168/1999](#) Sb. je originárním právem založeným zvláštním právním předpisem, které – byť je odvozeno od právního vztahu mezi pojistitelem a pojištěným škůdce – nemá povahu nároku na náhradu škody. Pojistitel se také nestává osobou odpovědnou za škodu namísto škůdce. Citované ustanovení dává poškozenému oprávnění uplatnit svůj nárok přímo proti pojistiteli toho, kdo mu odpovídá za škodu; to ovšem neznamená, že by do odpovědnostního vztahu mezi škůdce a poškozeným nastoupil namísto škůdce jeho pojistitel, který není za vzniklou škodu odpovědný. Jeho povinností je pouze plnit za pojištěného, jestliže poškozený vůči němu uplatnil své právo na plnění. Mezi právem poškozeného na náhradu vzniklé škody proti škůdci a specifickým právem poškozeného na výplatu plnění za pojištěného škůdce (§ 9 odst. 1 citovaného zákona) je třeba důsledně rozlišovat. Plnění pojistitele poskytnuté poškozenému není plněním z titulu jeho odpovědnosti za škodu, neboť osobou odpovědnou za škodu způsobenou poškozenému je pojištěný. (Srov. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2007, sp. zn. 25 Cdo 113/2006, uveřejněného pod č. [93/2008](#) Sb. rozh. obč., dále rozsudek ze dne 16. 5. 2018, sp. zn. 25 Cdo 5644/2017, nebo rozsudek ze dne 15. 12. 2020, sp. zn. 25 Cdo 3180/2020.) Pojistné plnění poskytované z pojištění odpovědnosti z provozu vozidla není neomezené a nehradí se z něj veškeré újmy, které poškozenému v důsledku škodní události vznikly, ale pouze nároky taxativně vypočtené v § 6 odst. 2 citovaného zákona, a to nejvýše do limitu pojistného plnění stanoveného v pojistné smlouvě (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 5. 2018, sp. zn. 25 Cdo 5644/2017). Z toho mimo jiné vyplývá, že pojistné plnění, k němuž je povinna pojišťovna, se nemusí vždy rovnat plnění, k němuž je povinen škůdce z titulu náhrady škody.

15. V řízení o žalobě pojištěného proti pojistiteli o pojistné plnění představované tím, co pojištěný škůdce podle pravomocného rozhodnutí vydaného v adhezním řízení zaplatil poškozenému na náhradu škody, je soud vázán jen výrokem o tom, že pojištěnému bylo pravomocným rozhodnutím soudu uloženo nahradit škodu. Otázku, zda je pojišťovna povinna toto plnění pojištěnému nahradit, je oprávněn a povinen posoudit sám (srov. dlouhodobě ustálenou judikaturu, např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2009, sp. zn. 25 Cdo 800/2008, ze dne 15. 12. 2016, sp. zn. 23 Cdo 738/2015, nebo ze dne 16. 4. 2024, sp. zn. 25 Cdo 774/2024). S ohledem na tuto ustálenou judikaturu, která nerozlišuje situace, kdy se pojišťovna účastnila trestního řízení a kdy nikoli, a se zřetelem na požadavek právní jistoty, legitimního očekávání a důvěry ve správnost aktů veřejné moci (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 10. 12. 2019, sp. zn. IV.ÚS 3500/18, body 40 - 42, ze dne 11. 3. 2014, sp. zn. II.ÚS 1667/12, body 39 a 41, nebo ze dne 19. 11. 2013, sp. zn. II.ÚS 4754/12, body 26 a 27) Nejvyšší soud i v projednávané věci dovozuje, že je na místě učinit obdobný závěr.

16. Na uvedeném nemůže nic změnit ani odkaz odvolacího soudu na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 2008, sp. zn. 25 Cdo 1338/2006, ve kterém dovolací soud dospěl k závěru, že soud rozhodující o tzv. postižním nároku pojišťovny, která plnila za pojištěného, jemuž byla pravomocným rozsudkem soudu v trestním řízení uložena povinnost k náhradě škody, není oprávněn posuzovat, zda a v jakém rozsahu je dána odpovědnost pojištěného za škodu. Toto rozhodnutí není na danou věc přílehlavé, neboť se týká postižního nároku pojistitele vůči pojištěnému a nikoli nároku poškozeného na plnění pojistitele. Především však v odkazované věci dovolací soud vyslovil závaznost ve vztahu ke škůdci, který byl jako obviněný účastníkem trestního řízení i účastníkem řízení o postižním nároku pojišťovny, a proto svou námitku o spoluzavinění další osoby měl a mohl uplatnit již v trestním řízení, kde soudy rozhodovaly o náhradě škody, nikoli až v rámci řízení o postižním nároku (srov. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 16. 4. 2024, sp. zn. 25 Cdo 774/2024, a ze dne 16. 10. 2024, sp. zn. 25 Cdo 1241/2024).

17. Tomuto závěru odpovídá i dovolatelkou citovaný náleží Ústavního soudu ze dne 9. 8. 2016, sp. zn. I. ÚS 3456/15, v němž kromě jiného Ústavní soud konstatuje, že výrok o povinnosti k náhradě újmy z adhezního řízení je v plném rozsahu závazný pouze pro stěžovatele jako pojištěného škůdce, a nikoliv již pro pojistitele, který nemá v adhezním řízení zákonem zakotveno žádné procesní postavení a nemá tak procesní prostředky, jak toto řízení ovlivnit. Mohou proto nastat a v praxi nastávají např. případy, kdy je pojistitelem vyplacena poškozenému jako pojistné plnění menší částka, než jaká je výše soudem přiznaného nároku na náhradu újmy vůči pojištěnému škůdci (srov. Kazda, P., Kazdová, K. Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 76). Také mohou nastat případy, kdy o výplatě pojistného plnění, resp. jeho výši bude veden s pojistitelem spor, zatímco plnění uložené výrokem soudu o povinnosti k náhradě újmy bude vůči pojištěnému již exekvovatelné.

18. Podle § 129 odst. 1 zákona č. [277/2009](#) Sb. o pojišťovnictví, ve znění účinném do 31. 3. 2024, při provozování neživotních pojištění, u kterých je povinnost uzavřít pojistnou smlouvu stanovena zákonem, má v řízení správním i soudním pojišťovna při šetření pojistné události postavení účastníka řízení.

19. Odvolací soud poukázal na to, že dovolatelka měla možnost se připojit k trestnímu řízení proti řidičce, ale nevyužila ji. Zdůraznil, že se jednalo o možnost nikoli jen teoretickou (plynoucí z § 129 odst. 1 zákona č. [277/2009](#) Sb., o pojišťovnictví, v tehdy účinném znění), nýbrž o možnost reálnou, neboť žalované se dostalo informace o tom, že trestní řízení probíhá a byla poučena o právech poškozeného v trestním řízení. Z toho důvodu považoval odvolací soud odkaz na náleží Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1424/09 za nepřiléhavý. Pokud jde o náleží sp. zn. I. ÚS 3456/15, odvolací soud dovodil, že výše citovaná část odůvodnění tohoto náleží akcentovaná žalovanou, nenáleží mezi nosné důvody, pro které byla rozhodnutí napadená ústavní stížností zrušena, a není proto obecně závazná.

20. Dovolací soud se s uvedenými úvahami odvolacího soudu neztotožňuje. Má za to, že citované nálezy (bez ohledu na to, zda závěry v nich formulované byly nosnými důvody rozhodnutí) vyjadřují principy práva na spravedlivý proces, a je tudíž třeba je v rozhodovací praxi obecných soudů respektovat. Nutno zdůraznit, že Ústavní soud závěr o tom, že pojistitel „nemá v adhezním řízení zákonem zakotveno žádné procesní postavení a nemá tak procesní prostředky, jak toto řízení ovlivnit“, vyslovil v rámci posuzování trestního řízení probíhajícího za účinnosti shora citovaného § 129 odst. 1 zákona č. [277/2009](#) Sb., o pojišťovnictví, ve znění účinném do 31. 3. 2024. Lze též poukázat na závěr vyslovený v usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 11.12.2019, sp. zn. 13 To 389/2019, uveřejněného v databázi beck-online: „I když lze s ohledem na ust. § 197 [správně § 127 – poznámka Nejvyššího soudu] odst. 1 zákona č. [277/2009](#) Sb. přiznat v průběhu trestního řízení zmíněné pojišťovně určitá oprávnění, například právo na informace o průběhu řízení či možnost vyjádření k plnění, které je požadováno, nebo které bylo pojišťovnou poškozené uhrazeno, není procesní pozice pojišťovny vystupující ve prospěch obžalované slučitelná s postavením poškozeného v trestním řízení ve smyslu § 43 odst. 1 tr. řádu a v tomto řízení nelze přiznat pojišťovně oprávnění poškozeného vyplývající z § 43 tr. řádu.“

21. I podle odborné literatury „uplatňovat jakákoli práva poškozeného, a tedy vůbec vystupovat před soudem v roli poškozeného jako strany trestního řízení nemůže osoba, která nesplňuje podmínky uvedené v § 43 odst. 1 tr. řádu, zejména v případech, když práva poškozeného uplatňuje pojistitel nebo zdravotní pojišťovna, ačkoli ještě ani zčásti neposkytli příslušné plnění, tedy náhradu škody, resp. náhradu nákladů léčení poškozeného, a tudíž na ně ještě nepřešel nárok vůči obviněnému“ (srov. Púry, František, Vojtek, Petr. Nároky poškozeného v adhezním řízení. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2024, s. 88, dostupně v beck-online).

22. Odborná literatura též poukázala na to, že pozice „účastníka“ trestního řízení z tohoto titulu (§ 129 odst. 1 zákona č. [277/2009](#) Sb.) „je legislativně neukotvená a nezaručuje vždy dostatečný prostor pro argumentaci a důkazní návrhy pojistitele“ (viz Forst, A. Korbela, F. Rozhodování o nemajetkové újmě v adhezním řízení a doporučení pro pojistitele, Pojistný obzor č. 3/2020, s. 12, dostupně v beck-online).

23. V důvodové zprávě k zákonu č. [31/2024](#) Sb., jímž byl s účinností od 1. 4. 2024 Sb. novelizován § 129 odst. 1 zákona č. [277/2009](#) Sb., bylo uvedeno, že k novelizaci došlo „z důvodu problematičnosti tohoto ustanovení, které vyvolává otázky účasti pojišťovny ve správním či soudním řízení“, a ustanovení nyní zní takto: Orgán činný v trestním řízení nebo orgán příslušný k projednání přestupku nebo jednání, které má znaky přestupku, poskytne na odůvodněnou žádost pojišťovně, která provozuje neživotní pojištění, u kterého je povinnost uzavřít pojistnou smlouvu stanovena zákonem, údaje nezbytné pro šetření škodné události, popřípadě jí umožní nahlížet do spisu a pořizovat z něho kopie ve věci týkající se škodné události, není-li tím ohroženo trestní řízení, řízení o přestupku nebo řízení o jednání, které má znaky přestupku. Důvodová zpráva k tomu dodává, že „je tak dána možnost pojišťovně včas a na základě relevantních údajů šetřit pojistnou událost“. Problematický koncept účastenství pojišťovny v soudním řízení tak byl opuštěn, neboť se v praxi neosvědčil. Byť v projednávané věci je rozhodná ještě tehdy účinná právní úprava, nelze při jejím výkladu od následného legislativního vývoje a důvodů změny zákona odhlédnout a je třeba jej v pochybnostech vyložit ve prospěch subjektu, jemuž byla tato blíže nespécifikovaná a trestním řádem nereflektovaná pozice pojistitele jako účastníka trestního řízení přiznána.

24. V dané souvislosti je podstatné, že žalovaná uvedeného práva nevyužila, reálně se trestního řízení neúčastnila, nemohla tedy navrhnout důkazy a vyjadřovat se k nim, nebyl jí doručen rozsudek trestního soudu prvního stupně, nemohla proti němu podat odvolání a nadto byla poškozenému v trestním řízení přisouzena většina nároků na náhradu újmy až rozsudkem odvolacího soudu, proti němuž by neměla dovolatelka žádný opravný prostředek, a z hlediska Ústavním soudem formulovaných principů spravedlivého procesu tedy nemůže být rozsudek trestního soudu v otázce

spoluzpůsobení škody poškozeným pro ni závazný. Může-li poškozený na základě vlastní volné úvahy zvolit, zda svůj nárok na náhradu újmy uplatní v trestním (adhezním) řízení, nebo v občanskoprávním řízení, tím spíše má pojistitel právo se rozhodnout, zda bude intervenovat v trestním řízení, k němuž se poškozený připojí s nárokem na náhradu škody, nebo bude svá práva bránit v případném občanskoprávním řízení. Naopak (vzhledem k zásadě *vigilantibus iura scripta sunt*) nelze akceptovat právní názor, že obviněný (škůdce), který všechny možnosti obrany v trestním řízení má, se proti nároku na náhradu újmy uplatněnému v adhezním řízení nebrání, nechá se zavázat rozhodnutím trestního soudu k zaplacení náhrady újmy v plném rozsahu, ačkoli podle hmotného práva za újmu v plném rozsahu neodpovídá, a spolehne se na to, že újmu uhradí jeho pojistitel.

25. Poukazuje-li dovolatel na závěry vyslovené v usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 12. 2011, sp. zn. IV. ÚS 2177/11, lze konstatovat, že jednak skutkový stav tam posuzované věci byl odlišný, jednak usnesení Ústavního soudu nepředstavují obecně závazná rozhodnutí ve smyslu čl. 89 odst. 2 Ústavy České republiky (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 13. 9. 2007, sp. zn. I. ÚS 643/06, nebo ze dne 19. 5. 2010, sp. zn. II. ÚS 862/10).

26. Ačkoli tedy doposud nebyla dovolacím soudem řešena právní otázka vázanosti výrokem rozhodnutí v trestním řízení vůči škůdci pro následné občanskoprávní řízení vedené poškozeným proti pojistiteli škůdce v situaci, kdy byla pojistiteli ze strany orgánů činných v trestním řízení dána možnost připojit se k trestnímu řízení, není důvod se odchýlit od výše uvedených závěrů dovolacího soudu o vázanosti pravomocným rozsudkem ve sporu o náhradu újmy mezi poškozeným a škůdcem pouze pro tyto hlavní účastníky řízení.

27. Odkazují-li soudy obou stupňů na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 3. 2015, sp. zn. 23 Cdo 3853/2014, nelze přehlédnout, že jde o usnesení o odmítnutí dovolání, z jehož stručného odůvodnění není patrné, do jaké míry šlo o případ obdobný s projednávanou věcí. Pokud je v uvedeném usnesení argumentováno překážkou věci pravomocně rozhodnuté a nepřipustností přezkoumávat pravomocné rozhodnutí trestního soudu, pak tento argument zjevně neobstojí, jestliže okruh osob účastnících se trestního řízení a občanskoprávního řízení není shodný (§ 159a odst. 1 o. s. ř.). Kromě toho povaha usnesení Nejvyššího soudu o odmítnutí dovolání pro nepřipustnost vylučuje, aby v takovém usnesení mohl být vyjádřen právní názor, který by měl sjednocující význam pro meritorní rozhodování ve smyslu § 14 odst. 1 písm. a) zákona č. [6/2002](#) Sb. a který by zakládal judikatorní rozpor ve smyslu jeho § 20 (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2019, sp. zn. 31 Cdo 2389/2019, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 12. 2022, sp. zn. 30 Cdo 3113/2022, odstavec 33). Posléze uvedený závěr se týká i odkazu odvolacího soudu na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 10. 2017, sp. zn. 28 Cdo 5216/2016.

28. Nejvyšší soud uzavírá, že soud rozhodující o žalobě poškozeného proti pojistiteli škůdce o pojistné plnění na náhradu újmy způsobené provozem vozidla není vázán závěrem trestního rozsudku o spoluúčasti poškozeného na vzniku újmy a je tuto otázku oprávněn a povinen posoudit sám, a to i v případě, že za účinnosti § 129 odst. 1 zákona č. [277/2009](#) Sb., o pojišťovnictví, ve znění účinném do 31. 3. 2024 byl pojistitel o trestním řízení informován a o možnosti účastnit se tohoto řízení byl orgánem činným v trestním řízení poučen, avšak této možnosti nevyužil.

29. Platí-li uvedené závěry pro nároky, o nichž již bylo rozhodnuto v trestním řízení, tím spíše platí pro nároky, o nichž v trestním řízení meritorně rozhodnuto nebylo.

30. Právní posouzení otázek vázanosti civilního soudu rozhodnutím trestního soudu a spoluzpůsobení si vzniku škody poškozeným není proto správné a dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. je naplněn. Nejvyšší soud proto rozsudek odvolacího soudu zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.), a protože důvody, pro které bylo toto rozhodnutí zrušeno, platí také na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i rozsudek tohoto soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o.

s. ř.).

Další články:

- [Dokazování](#)
- [Bolestné](#)
- [Blankosměnka](#)
- [Nájem](#)
- [Ochrana osobnosti \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušení řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Svéprávnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení a dobré mravy](#)
- [Práva dětí](#)